

and the size of its bonuses. As a result, we can see no association between these two values. It is therefore, that the primary indicator of when we choose a company whose shares are to function underlying is not the level of premiums and the possibility of rise in prices, on which you can earn. We can say, that option buyers are willing to overpay the payment of premiums, because they understand the prospects of this contracts in the future and An integral part of the option market is the volatility index VIX, that displays the degree of excitement exchange participants. With its help we can maximize the effectiveness of own activities, anticipating the entry points to financial market and exit from it. **Originality.** Scientific novelty of research results is that the research of the feasibility of using options as the hedging instruments of foreign exchange risks were also developed. **Conclusion.** After a detailed analysis of the current stock market, we can conclude that risk insurance is not just important and certainly necessary aspect of a successful entity. Existing hedging instruments can not only minimize the risk of loss, but also help to get the profit. The research confirms the popularity and usefulness of financial derivatives particularly options as a means of protection against sharp currency fluctuations and certain other risks. To draw the conclusion, one can say that this trend is very promising particularly in the economic realities of modern Ukraine.

Key words: exchanges, hedging, derivatives, options, underlying, volatility index, strike-price.

Одержано редакцією: 20.01.2016
Прийнято до публікації: 26.01.2016

УДК 65.012.8

ГНИЛИЦЬКА Лариса Володимирівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМИ РИЗИКАМИ БУХГАЛТЕРА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена дослідженню сучасних механізмів управління професійними ризиками, викликаними діяльністю облікового персоналу та обґрунтуванню доцільності інтеграції в облікову систему спеціальних методів перевірки, властивих економічній безпеці, як інструментів упередження виникнення професійних ризиків бухгалтера. В результаті дослідження сформовано компоненти економічної політики підприємства в частині управління професійними ризиками бухгалтера та визначено найбільш обґрунтовані методи їх мінімізації чи нейтралізації.

Ключові слова: економічна безпека, професійний ризик бухгалтера, фальсифікація фінансових показників, витік конфіденційної інформації, некваліфіковане професійне судження, страхування професійного ризику.

Постановка проблеми. Ризики характерні усім сферам людської діяльності – не винятком є і діяльність пов'язана із веденням бухгалтерського обліку. На думку фахівців з економічної безпеки до найсуттєвіших загроз, спричинених професійним ризиком бухгалтера, відносять недостовірність облікової інформації, наданої у відкритій звітності (маніпуляції з фінансовими показниками); низьку пристосованість організаційних положень бухгалтерського обліку до виконання завдань економічної безпеки; недосконалість методичного інструментарію при забезпеченні потреб економічної безпеки [1].

Результатом такої ситуації стало те, що у 2014 році частка економічних злочинів пов'язаних з проявом професійних ризиків бухгалтера (фальсифікація фінансових показників, витік конфіденційної інформації, некваліфіковане професійне судження) склала 30%, що навіть перевищило такі традиційні види злочинів як незаконне привласнення активів (23%) та відмивання грошей (21%) [2].

Високий ступінь ризику в професійній діяльності бухгалтера та його відповідальність перед користувачами облікової інформації потребує визнання в системі професійних ризиків підприємства категорії «професійний ризик бухгалтера» та розроблення економічної політики щодо управління ним.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Дослідженню сутності та природи утворення професійних ризиків, пов'язаних з кругообігом облікової інформації приділено праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Л. Бернстайна [3], Л. Чижевської та І. Вигівської [4], О. Шевельова [5] та інших. Разом з тим, мусимо наголосити, що у своїй більшості ці дослідження носять різноплановий характер і потребують систематизації з позицій управління професійним ризиком бухгалтера в системі економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під професійним ризиком бухгалтера розуміють інформаційні ризики пов'язані зі спотворенням облікових даних, які виникають у системі бухгалтерського обліку і є наслідком дій або бездіяльності облікового персоналу. Першопричиною виникнення цих ризиків є «... фактор людської природи, а також неточності, властиві основним процесам обліку. Вони мають місце через наявність альтернативних принципів обліку та нечітких стандартів щодо їх застосування, що спричиняє значний ступінь невизначеності» [3, с. 56]. Узагальнений склад факторів, що впливають на виникнення професійних ризиків бухгалтера надано в табл. 1.

В умовах сьогодення бухгалтер є активним учасником процесу управління. Він повинен володіти навичками аналітичної роботи, здійснювати контроль за якістю ведення обліку, добре знати новітні інформаційні системи, податкове та трудове законодавство. При цьому праця бухгалтера носить в певному сенсі творчий характер. Це пояснюється, по-перше, відносно широкою свободою вибору способів ведення обліку, що потребує професійного судження бухгалтера. По-друге, необхідністю задоволення широкого кола зовнішніх користувачів, які вимагають різноманітної за своїми характеристиками та складом інформації. По-третє, тиском з боку власників підприємства, які прагнуть мінімізувати свої витрати пов'язані зі сплатою податків та інших соціальних зборів.

Таблиця 1

**Склад факторів, що впливають на виникнення професійних ризиків
в системі бухгалтерського обліку**

<i>Джерело утворення ризику</i>	<i>Склад факторів, що спонукають виникнення інформаційних ризиків</i>
Організація праці працівників бухгалтерії	Недостатній рівень знань керівників бухгалтерської служби, що не дозволяє їм організувати ефективну обліково-інформаційну систему підприємства
	Недостатній професійний рівень бухгалтерів
	Витік конфіденційної інформації з вини співробітників бухгалтерії
Методика ведення бухгалтерського обліку	Порушення принципів та правил ведення бухгалтерського обліку
	Фінансові прорахунки при виборі способів обліку, регламентованих стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності
	Маніпуляції з бухгалтерськими даними
Організація та технологія ведення бухгалтерського обліку	Неефективна політика підприємства з організації бухгалтерського обліку
	Застарілі інформаційні технології, що не відповідають сучасним вимогам обробки, збереження та надання облікової інформації окремим групам користувачів

Виконання зазначених вимог супроводжується існуванням трьох основних груп професійних ризиків бухгалтера: ризики пов'язані з порушенням методики ведення бухгалтерського обліку, організаційні ризики та ризики навмисного спотворення інформації.

1. *Ризики пов'язані з порушенням методики ведення бухгалтерського обліку в результаті необґрунтованого вибору облікової політики.* Виникнення даної групи ризиків пов'язане у першу чергу з недосконалою кваліфікацією бухгалтера при застосуванні ним професійного судження. Професійне судження бухгалтера носить суб'єктивний характер, оскільки це думка заснована на знаннях, вмінні та досвіді окремого фахівця, які не завжди отримані ним у повній та достатній мірі. Відтак, критерієм правильності професійного судження бухгалтера є достовірність фінансової звітності та мінімізація наслідків інформаційного ризику. В той час як некваліфіковане професійне судження призводить до формування облікової інформації, що не володіє якостями, необхідними менеджменту для ефективного управління діяльністю підприємства, а оприлюднена фінансова звітність спонукає зовнішніх користувачів до прийняття на її основі рішень не вигідних для підприємства.

2. *Організаційні ризики* пов'язані з тим, що структура бухгалтерської служби, організація облікової роботи, кваліфікація та інші професійні та особистісні характеристики працівників не відповідають завданням, поставленим перед апаратом бухгалтерії. Це може призвести до зростання трудомісткості і зниження оперативності облікової роботи, невиправданого збільшення штату бухгалтерії і, відповідно, падіння ефективності системи бухгалтерського обліку. Крім того, до цієї ж групи ризиків доцільно віднести ризики втрати конфіденційної інформації внаслідок недбалості або злого наміру працівників бухгалтерії.

3. *Ризики спотворення інформації.* У цю групу відносяться ризики порушення персоналом бухгалтерської служби законодавчих (нормативно-правових) актів, які регулюють фінансово-господарську діяльність підприємства, що спричиняє викривлення достовірності облікової інформації.

До основних проявів ризику спотворення інформації відносять:

- завищення прибутку з подальшою можливістю нарахування більш високих дивідендів;
- заниження обсягів зобов'язань з метою отримання більш високої категорії позичальника при залученні кредитів;
- завищення витрат, що відносяться до базових при оподаткуванні прибутку;
- штучне покращення показників прибутковості, ліквідності, фінансової стійкості з метою підвищення коефіцієнта фінансової надійності для потенційних партнерів;
- максимізація виплат менеджерам.

Відтак, маніпулюючи обліковими даними, облікові працівники, з одного боку, налаштовані на отримання вигод для підприємства та власника, а, з іншого, – для себе (маніпуляції проти підприємства). Невипадково М. Метьюс однією з причин виникнення професійного ризику бухгалтера називає конфлікт між підзвітністю управління та завданням розподілу обмежених фінансових ресурсів [6, с. 459]. При цьому учасниками конфлікту поряд з головними бухгалтерами зазвичай виступають і інші співробітники бухгалтерії, фінансові аналітики, аудиторі.

Як підтверджують результати досліджень [7, с.13], за останні два роки частка зловживань фінансовими показниками здійснена даними категоріями персоналу з метою отримання додаткових вигод для себе склала 24% від загальної суми зафіксованих випадків спотворення фінансової звітності.

Суцільне розповсюдження фальшування показників фінансової звітності зумовило пошук шляхів для подолання цього явища. Деякі автори [8] вважають, що боротися з викривленнями фінансової інформації повинен незалежний аудитор. Однак, як показує український досвід господарювання, практично вся недостовірною фінансова звітність суб'єктів господарювання, які за період з 2009 по 2014 роки збанкрутували мала

позитивний аудиторський висновок. Прагнучи максимізувати свій прибуток, аудиторські фірми нерідко порушують як етичні, так і законодавчі норми. В зв'язку з цим, можна стверджувати, що обов'язкова аудиторська експертиза фінансової звітності не є панацеєю при упередженні наслідків професійного ризику бухгалтера.

В зв'язку з цим перед вітчизняними підприємствами стоїть нагальна проблема розробки внутрішніх механізмів упередження, оцінки та зниження професійних ризиків властивих обліковій системі, які повинні бути покладені в основу їх економічної політики (рис. 1).

Рис. 1. Політика підприємства в частині управління професійними ризиками бухгалтера

Метою функціонування механізму упередження професійних ризиків бухгалтера є недопущення виникнення негативних тенденцій спричинених діяльністю облікового персоналу, пов'язаною з навмисним чи ненавмисним маніпулюванням обліковими даними; своєчасне виявлення нелояльно настроєних до підприємства осіб; забезпечення надійного захисту комерційної таємниці підприємства; протидія комерційному шпигунству тощо.

В зв'язку з тим, що найменш прогнозованими при встановленні імовірності виникнення є ризики пов'язані зі спотворенням облікової інформації, їх достовірність та об'єктивна оцінка в системі бухгалтерського обліку – утруднена. Відтак, підмурком

механізму такого оцінювання має стати імплементація в систему бухгалтерського обліку специфічних методів та прийоми, що застосовуються спеціалістами з безпеки, серед яких найбільшого розповсюдження в використанні для перевірки достовірності облікової інформації отримали: метод конфіденційних стосунків, метод особистого пошуку, метод конфіденційного спостереження.

Не менш важливим аспектом, що потребує запровадження процедур перевірки з боку фахівців служби економічної безпеки є обґрунтований підбір кадрового потенціалу бухгалтерії з метою мінімізації ймовірних негативних наслідків професійних ризиків. Таку перевірку доцільно здійснювати по кожній особі при її прийомі на роботу, по групі окремих спеціалістів бухгалтерії, що займаються наданням інформації за окремими перспективними напрямками діяльності перед проведенням найбільш важливих угод за їх участі та при встановленні ступеню дотримання ними комерційної таємниці, а також в цілому по підрозділу бухгалтерії, якщо перевірка носить плановий характер (раз на рік). Випробування виконується за наступними напрямками: лояльність, чесність в роботі, компетентність та дотримання комерційної таємниці.

Лояльність дає можливість перевірити бухгалтера щодо його готовності:

- надавати інформацію керівництву про можливі вигідні контракти, про діяльність конкурентів;
- дбайливо ставитися до майна підприємства;
- підтримувати та укріплювати здоровий морально-психологічний клімат на підприємстві взагалі та в бухгалтерії зокрема.

В основу перевірки облікового персоналу на лояльність покладено метод професійного спостереження та метод спеціальних психофізіологічних та психологічних досліджень.

Метод спостереження дозволяє виявити контакти бухгалтера, які можуть свідчити про можливість його нелояльної поведінки до свого підприємства. При цьому категорично забороняється використовувати отриману інформацію з метою шантажу працівника чи порушувати його конституційні права при здійсненні професійного спостереження.

Метод спеціальних психофізіологічних та психологічних досліджень передбачає отримання достовірної інформації про особу з використанням спеціальних психологічних, психофізіологічних та інформаційних пристроїв. В основі методу лежать принципи психологічного тестування або проведення перевірки із застосуванням поліграфу (детектора брехні), що дають можливість виявити інформацію стосовно можливих нелояльних дій, яку особа приховує, виходячи з її психологічної структури особистості.

Основний зміст перевірки на чесність в роботі полягає в тому, що бухгалтеру, якого перевіряють, створюють умови, при яких він може щось вкрасти, будучи впевненим, що крадіжку не викриють. Перевірці на чесність, зазвичай, підлягають наступні операції:

- отримання комісійних (відкатів) від партнера. При цьому партнер діє по узгодженості з керівником підприємства про взаємну перевірку кадрів;
- завищення грошових коштів, виданих під звіт працівникам, з якими вступив бухгалтер у зговір з можливим «відмиванням» їх певної частки;
- несанкціоноване використання грошових коштів в касі на власні потреби з наступним поверненням;
- використання грошей підприємства для спекуляцій з валютою;
- використання автотранспортних засобів для особистих потреб.

Перевірка професійної придатності та компетентності, зазвичай проводиться головним бухгалтером чи його замісником, а в разі, якщо суб'єктом перевірки є здобувач посади головного бухгалтера, то фінансовим директором підприємства. Перевірка проводиться: шляхом співбесіди за проблематикою бухгалтерського обліку чи доручення виконати ту або іншу роботу, наприклад скласти звітність, заповнити первинний документ тощо.

При перевірці на дотримання комерційної таємниці у сферу уваги повинна потрапити:

- перевірка випадків зривів контрактів за участі бухгалтера;
- випадки втрати бухгалтером документів, що містять комерційну таємницю на попередніх місцях його роботи;
- випадки роботи із секретними документами підприємства вдома або у вечірній (неробочий) час без узгодження з керівництвом;
- випадки перехоплення конкурентами угод, контрактів, про які було відомо бухгалтерові.

Контроль за дотриманням комерційної таємниці в поточній діяльності бухгалтера здійснюється за допомогою спеціального програмного забезпечення (McAfee Host Data Loss Prevention, McAfee Network DLP, Symantec Data Loss Prevention, Websense Data Security Suite (DSS), Контур информационной безопасности), що дозволяє фахівцям з безпеки контролювати проходження та розповсюдження облікової інформації, яка відноситься до комерційної таємниці або до інформації з обмеженим доступом.

За кожним з вказаних напрямів перевірки облікового персоналу здійснюється оцінка ймовірності виникнення професійного ризику, що визначається в балах від 0 до 100. Це дає можливість аналітику з питань фінансово-економічної безпеки розрахувати узагальнюючий коефіцієнт рівня професійного ризику бухгалтера як середньоарифметичної величини за формулою:

$$P = \sum Q : N (1),$$

де P – професійний ризик бухгалтера; Q – сума набраних балів за усіма складовими перевірки; N – кількості напрямів перевірки.

В залежності від значення даного показника аналітик визначає чотири рівні впливу професійного ризику бухгалтера на стан економічної (кадрової) безпеки підприємства: мінімальний вплив ризику (0-25 балів), несуттєвий вплив ризику (26-49 балів), суттєвий вплив ризику (50-89 балів), катастрофічний вплив ризику (90-100 балів) та дає рекомендації стосовно управління ним.

Зважаючи на те, що наслідки професійного ризику бухгалтера пов'язані для підприємства лише з можливими втратами або отриманням нульового результату, при їх управлінні не розглядається перспектива виявлення шляхів отримання позитивного результату, а лише ставиться мета мінімізації ймовірних збитків. Разом з тим, при виборі стратегії управління професійними ризиками слід виходити з того, що додаткові витрати пов'язані з мінімізацією негативних наслідків ризику не повинні перевищувати вигоди спричинені такою мінімізацією.

Тому при виявленні мінімального ризику не здійснюються дії щодо його управління, оскільки наслідки такого ризику характеризуються як незначні і не призводять до втрати капіталу підприємства.

При встановленні несуттєвого професійного ризику бухгалтера найбільш доцільним для підприємства буде створення внутрішнього резерву для виконання зобов'язань за цим ризиком, що не потребуватиме попереднього відволікання грошових коштів з підприємства, а їх реальне вибуття здійснюватиметься на момент фактичного прояву наслідків ризику.

При встановленні критичного професійного ризику доцільною буде його диверсифікація. Найпродуктивнішим видом диверсифікації на сьогоднішній день є аутстафінг. З метою мінімізації кадрових ризиків в системі бухгалтерського обліку під аутстафінгом розуміють послугу з виведення облікового персоналу за штат підприємства та оформлення його в штат компанії-провайдера. Провайдер бере на себе обов'язки виконання окремих видів облікових робіт, а відповідно і ризики пов'язані з таким виконанням, що дає можливість подолати три основні проблеми:

- по-перше, велика кількість неврегульованих законодавчих актів в галузі бухгалтерського обліку потребує від бухгалтерів відповідних знань та логіки мислення, що не завжди відповідає рівню їх кваліфікації, а отже породжує ризик недостовірності облікових даних та низької продуктивності праці. Тому провайдер бере на себе ризик правильної інтерпретації найбільш неврегульованих питань та їх документально-юридичного супроводу;
- по-друге, більшість малих та середніх підприємств не може дозволити собі надання своїм співробітникам соціальних пільг у зв'язку з їх значною вартістю. Це породжує конфлікт інтересів між підприємством та його обліковими фахівцями, що викликає ризик маніпуляцій з фінансовими показниками, тому провайдер бере на себе відповідальність за зниження соціальних суперечностей;
- по-третє, висококваліфіковані облікові спеціалісти, зазвичай, диктують підприємству завищені вимоги щодо оплати чи умов своєї праці, задовольнити які роботодавцю важко в силу певних причин. Тому провайдер бере на себе ризик конфліктних ситуацій, а підприємство при цьому отримує кваліфікованого фахівця.

При встановленні катастрофічного впливу професійного ризику бухгалтера підприємству слід обрати один із варіантів дій:

- уникнення ризику, тобто усвідомлену відмову від співпраці з окремим працівником чи категорією облікового персоналу, діяльність яких може спричинити суттєві збитки підприємству;
- страхування ризику. У цьому випадку підприємство підписує договори про страхування відповідальності за заподіяні збитки з найбільш ризико- небезпечними категоріями облікового персоналу (студентами, спеціалістами низької кваліфікації, пенсіонерами, особами, за якими встановлено випадки порушення комерційної таємниці на попередніх місцях роботи тощо) та визначає розмір страхових внесків, що сплачуються страховій компанії. Укладання договору страхування професійної відповідальності забезпечить впевненість у відшкодуванні втрат та уможливить уникнення підприємством фінансових проблем. Таким чином, сформовані страхові фонди є своєрідною гарантією погашення наслідків професійних ризиків.

Однак, як зазначають окремі дослідники [4, с. 202], страхування професійної відповідальності як метод управління професійними ризиками бухгалтера не знайшов широкого розповсюдження в страховій практиці України та відповідно в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання. Менше ніж 50% досліджених страхових компаній України пропонують послуги страхування професійного ризику бухгалтера, що пов'язано з відсутністю чіткої регламентації даного питання на рівні законодавства та низьким рівнем розвитку страхової діяльності в країні.

Висновки з проведеного дослідження. Проведені дослідження дають можливість стверджувати, що сучасна система менеджменту висуває обґрунтовані вимоги до бухгалтерської служби та служби економічної безпеки в питаннях формування інформації про ризики, пов'язані з діяльністю облікового персоналу.

В зв'язку з цим у статті запропоновано механізм взаємодії облікової системи та системи економічної безпеки на основі обміну інформацією про події, які пов'язані з професійними ризиками бухгалтера. Головними інструментами такої взаємодії виступають спеціальні методи перевірки, властиві економічній безпеці, які використовуються при встановленні імовірності настання професійних ризиків бухгалтера, з метою: недопущення виникнення негативних тенденцій спричинених діяльністю облікового персоналу, пов'язаною з навмисним чи ненавмисним маніпулюванням обліковими даними; своєчасного виявлення нелояльно настроєних до підприємства осіб; забезпечення надійного захисту комерційної таємниці підприємства; протидії комерційному шпигунству тощо.

Доведено, що основними методами управління професійним ризиком бухгалтера є диверсифікація, резервування та страхування професійного ризику. Використання того чи

іншого методу залежить від ступеня ризику, причини його виникнення та прийнятого керівництвом підприємства рішення щодо мінімізації чи нейтралізації ризику.

Список використаної літератури

1. Анкета для дослідження організації та здійснення обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. – Київ: УСПП, 2010. – 14 с.
2. Всесвітній огляд економічних злочинів [Електронний ресурс] : за даними міжнародної консалтингової агенції PwC. – Режим доступу: www.pwc.com/ua
3. Бернштейн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: перевод с англ. / Науч. ред. перевода чл.-корр. РАН И.И. Елисеева. Гл. редактор серии проф. Я. В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 624 с.
4. Професійна діяльність бухгалтера: аутсорсинг, ризики, захист інформації: монографія / Л. В. Чижевська, І. М. Вигівська, А. П. Дикий, Л. С. Скакун. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – 404 с.
5. Шевелев А. Е. Риски в бухгалтерском учете: учебное пособие / А. Е. Шевелев, Е. В. Шевелева. – [2-е изд.]. – М.: КНОРУС, 2011. – 304 с.
6. Мэтьюс М. Р. Теория бухгалтерского учета / М. Р. Мэтьюс; пер. с англ. Э. И. Гогия; под ред. Я. В. Соколова, И. А. Смирновой. – М., 1999. – 663с.
7. Соломанидина Т. О., Соломанидин В. Г. Кадровая безопасность компании. – М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2011. – 688 с.
8. Чалый И. Как доят священных коров бухучета / И. Чалый // Бухгалтер. – 2004. – №5. – С. 45-50.

References

1. *The questionnaire for the study and implementation of accounting and analytical support for the system of economic security of business entities.* (2010). Kyiv: USPP.
2. International consulting agency PwC. (n.d.). *Global economic crime survey: according to PwC.* Retrieved from <http://www.pwc.com/ua>.
3. Bernstein, L.A. (1996). *Financial statement analysis: theory, practice and interpretation.* Moscow: Finansy i statistika.
4. Chyzhevska, L.V., Vyhivska, I.M., Dykyi, A.P. & Skakun, L.S. (2011). *Accountant professional activities: outsourcing, risk, information security.* Zhytomyr: ZhDTU.
5. Shevelev, A. E. & Sheveleva, E. V. (2011). *Risks in accounting.* Moscow: KNORUS.
6. Mathews, M. P. (1999). *Accounting theory.* Moscow: Finansy i statistika.
7. Solomanidina, T. O. & Solomanidin V. G. (2011). *Personnel security companies.* Moscow: Al'fa-Press.
8. Chalyj, I. (2004). As milked the sacred cows of accounting. *Buhgalter*, 5, pp. 42-46.

GNLYTSKA Larysa Volodymyrivna,

Doctor of Economic Sciences, professor,

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

MANAGEMENT OF PROFESSIONAL ACCOUNTING RISKS IN ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF THE ENTERPRISE

Introduction. Risks typical to all spheres of human activity – is no exception and activities associated with accounting. According to experts of economic security the most significant threats from a professional accountant risk, include unreliable accounting information provided in an open account (manipulation of financial performance); low adaptability of institutional provisions accounting to fulfill the tasks of economic security; imperfection of methodological tools in ensuring economic security needs. The high degree of profession accountant risks and his responsibility to the users of accounting information needs recognition of professional enterprise risk category «Professional Accountant risk» and the development of economic policy of its management. **Purpose.** The purpose of the article is to explore the features of professional accounting risk management in economic security system of the enterprise. **Methods.** Formal-logical method; monographic and comparative methods; method of theoretical generalization; ordering method. **Results.** The modern professional risk management mechanisms caused by the activities of the staff and substantiates the expediency of integration with the accounting system of special inspection techniques inherent economic security as tools prevent occurrence of occupational risks accountant are offered. The study formed components of economic policy in the company of professional accountant risk management and determined the most reasonable methods to minimize or neutralize them. **Originality.** It is proved that the main methods of professional accountant risk management are diversification, professional backup and insurance risk. The use of a particular method depends on the degree of risk, its root causes and decisions taken by management to minimize or neutralize the risk. **Conclusion.** Our studies make it possible to assert that the current management system imposes

reasonable requirements of financial service and economic security in terms of formation of information about the risks associated with the activities of staff. In this regard, the paper offers a mechanism of interaction between accounting systems and economic security through the exchange of information on developments related to professional risk management accountant. The main instruments of this interaction are the special test methods inherent economic security, which are used in determining the probability of occurrence of occupational accountant risks to: prevent the emergence of negative trends caused by the activities of staff related to the intentional or unintentional manipulation credentials; early detection disloyal to the enterprise-minded people; ensure reliable protection of commercial secrets of the enterprise; combating the commercial espionage and so on.

Key words: *economic security, risk of professional accountant, falsifying financial performance, leakage of confidential information, unqualified professional judgment, professional risk insurance.*

*Одержано редакцією: 01.02.2016
Прийнято до публікації: 05.02.2016*

УДК: 658.15.153.8

ГОСТРИК Олексій Маркович,
кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет,
СТЕПАНЕНКО Олена Аркадіївна,
кандидат економічних наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СИСТЕМНОЇ ДИНАМІКИ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглядаються питання використання метода системної динаміки для управління оборотними коштами підприємства. Обґрунтовано і рекомендовано використання саме імітаційних моделей. Запропоновано динамічну модель на підставі якої можливо виконати прогнозування фінансових показників фірми.

Ключеві слова: *фінансовий стан підприємства, оборотні кошти, імітаційне моделювання, метод системної динаміки, прийняття рішень.*

Постановка проблеми. Управління, в загальному вигляді, представляє собою сукупність цілеспрямованих дій для досягнення призначених цілей. В сучасних умовах це поняття пов'язано з виробленням і здійсненням цілеспрямованих керуючих впливів на об'єкт, що включає збір, передачу і обробку необхідної інформації, прийняття і реалізацію відповідних рішень.

Теперішній стан економічної ситуації в Україні, яка обтяжена політичною складовою та не до кінця розробленою законодавчою базою, питання якісного прийняття рішень для будь-якого суб'єкту господарювання стають одними з важливіших в його діяльності.

Фінансовий стан будь-якого підприємства, в загальному вигляді, відображає інформацію про його діяльність та впливи зі сторони зовнішнього середовища. Особливої уваги, зокрема, заслуговує оперативний фінансовий аналіз, який є необхідним атрибутом стратегії і тактики ефективного управління. При цьому, у кожній ситуації, які пов'язані з фінансовими ризиками, виникають запитання: що означає виправданий фінансовий ризик, де проходить межа, що відділяє допустимий фінансовий ризик від нерозумного? Відповісти на ці запитання – значить знайти рівень «прийнятного фінансового ризику» і розрахувати кількісну та якісну оцінки конкретних ризикових фінансових рішень.